

Han Herreders Ungdomsskole

SELVEVALUERING

2013

*”Og han har aldrig levet,
Som klog på det er blevet,
Han først ej havde kær”*

N F S Grundtvig

Indhold

Indledning.....	2
Hvad er faglighed og læring?.....	3
Metode.....	4
Hvordan arbejder vi med faglighed på HHU?.....	4
A. Lærernes tilgang.....	5
B. Elevernes oplevelse	5
C. Resultat af spørgeskemaundersøgelsen	5
Konklusion	8
Litteratur	8

Indledning

Emnet for selvevalueringen på HHU i 2013 er fagligt engagement, som er det tredje punkt i skolens værdigrundlag:

Seriøsitet og højt **fagligt engagement** ruste den enkelte elev til at træffe kvalificerede valg og giver mod og evne til at udfordre verden. Vi vil derfor, at eleverne erkender medansvaret for egen læring og bidrager positivt til undervisningen, hvori de udfordres og udvikles.

Interessen kommer bl.a. af skolens bestræbelser på at markere en skarpere profil og en nysgerrighed over for, hvordan vi arbejder med netop dette punkt i vores hverdag. Når vi taler om 'fagligt engagement' menes der fra skolens side ikke kun boglig faglighed, men faglighed i hele fagpaletten.

Hvad er faglighed og læring?

Han Herreders Ungdomsskole bygger den Grundtvig-Kold'ske skoletradition, hvis lærings syn kan sammenfattes i sætningen: 'Først opleve, dernæst oplyse'. Udtrykket menes at stamme fra Kristen Kold, der med sin banebrydende pædagogik gjorde op med den sorte (latin-)skole. Kold lagde vægt på, at eleverne skulle kunne se en mening med det, de skulle lære, og at de skulle opleve sig anerkendt og holdt af.¹ På forsiden citeres Grundtvig fra sangen *Nu skal det åbenbares*, og her har Grundtvig fat i noget af den samme pointe, nemlig, at man kun kan lære noget, hvis man holder af det man skal lære om, eller mere moderat udtrykt, er interesseret i det.

Den russiske psykolog Vygotskij (1896 – 1934) taler om 'zonen for nærmeste udvikling' og med det mener han, at der for alle elever er noget, de mestrer, noget de ikke mestrer, og at zonen for udvikling ligger et sted derimellem. Zonen for nærmeste udvikling befinder sig lige uden for det, man kan, men ikke så langt væk, at det opleves som uoverskueligt – se fig. 1. Det sætter fokus på et stort mantra i den danske skole, nemlig undervisningsdifferentiering, der blev et krav i folkeskoleloven fra 1993. Læringsprocesser skal tage udgangspunkt i, hvad eleverne allerede kan og bygge videre på det, og dermed er det slut med "one size fits all".

Fig. 1

I den danske skole er der fra centralt hold lavet planer for, hvad eleverne på de forskellige klassetrin skal lære, og det er så op til læreren at tilrettelægge og formidle dette stof, så eleverne kan tilegne sig det. Når man taler om undervisning og læring, er det lavet utallige undersøgelser, der skal underbygge, hvordan man skaber de bedste læringsbetingelser. Feltet er komplekst, men mange undersøgelser peger på, at læreren er den enkeltfaktor, der har størst betydning for elevernes udbytte af undervisningen.² Af andre faktorer kan nævnes elevernes sociale baggrund, klassestørrelser, undervisningsmidler, mængden af lektier mm. Når man taler om 'læreren', handler det om vedkommendes kompetencer inden for:

- a) Relationer
- b) Klasserumsledelse
- c) Didaktik.

En dygtig lærer har altså fokus på **alle elever** og bestræber sig på at have **gode relationer** til alle, han/hun sætter en demokratisk og **tydelig dagsorden** i klasserummet, og vedkommende går til undervisningen med **didaktisk mangfoldighed (og undervisningsdifferentiering)**, lydhørhed og villighed til at **justere undervejs** for at skabe gode læringsprocesser ved bl.a. at reflektere over egen praksis.

¹ <http://grundtvig-koldsk-skole.dk/leksikon/foerst-oplive-saa-oplyse/>

² <http://www.tangora.dafolo.dk/Filer/OnlineShop/PDF/6212%20-%20Indhold%20og%20forord.pdf>

Metode

Til selvevalueringen er der foretaget kvalitative interviews med tre lærere og tre af deres elever ud fra et ønske om at belyse, hvordan de tre lærere indtænker engagement, undervisningsdifferentiering og faglighed i deres fag, og hvordan det opleves fra elevernes side. De tre fag er matematik, english first og spring fokus. De tre fag er valgt ud fra et ønske om at dække både noget af det nye på skolen (english first), noget klassisk fagligt (matematik) og noget fra vores valgfagsblok (spring fokus). Det er klart, at der på den måde er foretaget et valg, idet mange andre fag og lærere kunne være valgt, og det måske ville have givet andre resultater. Derfor er der også foretaget en kvantitativ undersøgelse blandt alle elever om deres oplevelse af skolens faglighed, lærernes engagement samt deres eget engagement og udbytte af undervisningen.

Hvordan arbejder vi med faglighed på HHU?

Som værdigrundlaget er udformet ses en bevægelse fra at ansvaret for det faglige engagement starter hos læreren, hvorefter det formuleres, at eleverne skal tage *med*-ansvar for egen læring. Der påhviler læreren et tydeligt ansvar for at træde i faglig og personlig karakter for at leve op til denne værdi. Faglighed er billedlig talt 'bålet', mens engagementet er 'tændstikken', der skal tænde det. Engagement forklares i Den danske ordbog således: '*det at være meget interesseret, optaget eller følelsesmæssigt involveret i noget eller nogen*'. Det er dermed tydeligt, at lærerens faglighed OG personlighed ideelt set går hånd i hånd, når denne værdi skal praktiseres.

Fig. 2 kan give et lille overblik over hvordan værdipunktet kan lokaliseres i vores hverdag.

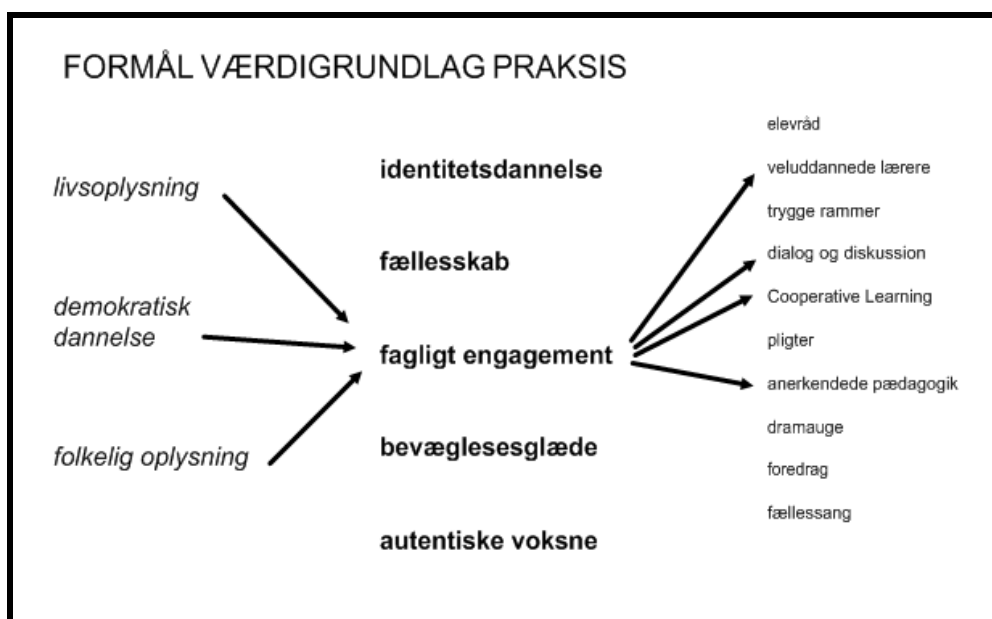

Fig. 2

A. Lærernes tilgang

De tre interviewede lærere giver alle udtryk for, at de anser det for vigtigt, at de er engagerede i deres fag. Dette engagement giver sig fx udslag i, at lærerne interesserer sig for nye tiltag inden for faget, tager på kurser og i det hele taget udvikler egne færdigheder og tilgange inden for deres fag. De er overbeviste om, at deres udstråling i faget smitter af på eleverne. Lærerne mener også, at det er vigtigt med variation i undervisningen for at fastholde elevernes interesse. "Jeg forsøger at give dem en sejr en gang i mellem, og jeg roser dem faktisk meget, det tror jeg er vigtigt" citat, lærer 1.

Undervisningsdifferentiering er en indlysende ting for især matematiklæreren og springlæreren, mens det for engelsklæreren i denne klasse ikke er et tema, eftersom klassen er ret homogen. I både matematik og spring er det vigtigt for lærerne at kende elevernes forudsætninger, så de ved, hvor de skal sætte ind for at sikre elevens udvikling. Konkret foregår denne observation i starten af skoleåret, hvorefter der mere eller mindre eksplicit formuleres mål for den enkelte elev. I undervisningen kan differentieringen foregå ved at eleverne springer forskellige spring eller i matematik arbejder alene uden for lokalet, mens læreren tager sig af de elever, der har svært ved opgaverne.

Alle tre siger, at det vanskeligste ved deres job er de elever, der ikke gider deres fag. De elever, der af den ene eller anden grund ikke deltager eller er motiverede i timerne udfordrer lærerne, og på et eller andet tidspunkt kan læreren nå dertil, at man lader eleven sejle sin egen sø: "Jeg sætter dem ovre i et hjørne, så de ikke forstyrrer de andre" citat, lærer 2. Inden da er dog gjort en del krumspring for at forsøge at nå dem, men på et tidspunkt slipper tålmodigheden og de gode ideer op, og så ender eleven på bænken.

Lærerne tror, at deres elever bliver udfordret i timerne, men de laver ikke målinger på det undervejs i skoleåret. Det beror således på lærerens fornemmelse mere end målbare fakta.

B. Elevernes oplevelse

Eleverne, der blev interviewet, har alle en oplevelse af, at deres lærere er engagerede i deres fag. Dette ser de fx på lærerens udstråling og begejstring, når de præsenterer, hvad der skal arbejdes med og i lærernes vilje til at ville hjælpe, når noget er svært. Der er respekt for lærernes faglige kunnen, og deres imødekommenthed og engagement bliver både set og påskønnet.

Engagementet fra elevernes side er knap så udtalt, siger eleverne, når man spørger dem. Nogen eller ligefrem mange er faktisk engagerede i de fag, der er undersøgt, men engagementet kommer ikke så tydeligt til udtryk. Om det faktum, at ikke alle elever bliver fanget af undervisningen, siger en elev: "Det kan ikke være lærerens skyld." En anden elev oplever ikke de ikke-engagerede elever som en hæmmende faktor for hans læring. De får ikke så meget ud af undervisningen, mener han: "Men det er fordi, de ikke er interesserede, det kan man ikke gøre noget ved."

Eleverne oplever i varierende grader, at der bliver sat individuelle læringsmål for dem. En elev siger, at klassen som helhed altid ved, hvor de er på vej hen og hvorfor de skal lave en bestemt opgave, men at hun ikke oplever særlige mål for hende. De elever, der får sat personlige læringsmål oplever dette som meget motiverende for deres læringsproces.

De tre interviewede elever oplever generelt, at de bliver udfordret i fagene, og som det fremgår af nedenstående tabel, er det i store træk et generelt billede.

C. Resultat af spørgeskemaundersøgelsen

Eleverne har alle udfyldt et spørgeskema med 7 spørgsmål. Svarene skulle angives på en skala fra 1 – 5, og scoren er den gennemsnitlige score.

	SPØRGSMÅL	SCORE	KOMMENTAR	FORDELING AF SVAR														
1	Har skolens faglighed spillet ind, da du valgte skolen frem for andre skoler? 1 = nej, 3 = lidt, 5 = ja	2,4	Det fremgår, at eleverne ikke i nævneværdig grad vælger skolen pga. dens faglige profil. Der er over 25 % der svarer nej til dette spørgsmål, og kun 1 elev, der svarer klart ja.	<table border="1"> <caption>Data for Question 1: Distribution of Answers</caption> <thead> <tr> <th>Score</th> <th>Number of Students</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>24</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>18</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>17</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>ved ikke</td> <td>7</td> </tr> </tbody> </table>	Score	Number of Students	1	24	2	20	3	18	4	17	5	1	ved ikke	7
Score	Number of Students																	
1	24																	
2	20																	
3	18																	
4	17																	
5	1																	
ved ikke	7																	
2	Hvordan vil du karakterisere lærernes faglighed? 1 = lav, 3 = normal, 5 = høj	3,3	Elevernes svar ligger fra middel og op. Der er kun 5 % af eleverne, der mener, at lærernes faglighed er under middel, og ingen, der mener, den er lav.	<table border="1"> <caption>Data for Question 2: Distribution of Answers</caption> <thead> <tr> <th>Score</th> <th>Number of Students</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>28</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>ved ikke</td> <td>3</td> </tr> </tbody> </table>	Score	Number of Students	1	0	2	4	3	50	4	28	5	2	ved ikke	3
Score	Number of Students																	
1	0																	
2	4																	
3	50																	
4	28																	
5	2																	
ved ikke	3																	
3	Hvordan vil du karakterisere lærernes engagement i undervisningen? 1 = lav, 3 = normal, 5 = højt	3,5	Her ligger scoren lidt højere, med flere svar i højeste kategori. Stadig ingen, der mener lærernes engagement er lavt, og kun 5 %, der mener engagementet er under middel.	<table border="1"> <caption>Data for Question 3: Distribution of Answers</caption> <thead> <tr> <th>Score</th> <th>Number of Students</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>45</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>26</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>ved ikke</td> <td>3</td> </tr> </tbody> </table>	Score	Number of Students	1	0	2	4	3	45	4	26	5	10	ved ikke	3
Score	Number of Students																	
1	0																	
2	4																	
3	45																	
4	26																	
5	10																	
ved ikke	3																	
4	Påvirker lærernes engagement/mangel på engagement dit eget engagement? 1 = nej, 3 = lidt, 5 = ja	3,3	Der er ca. 22 % af eleverne, som ikke mener, at lærernes engagement påvirker deres eget engagement. Dette er faktisk overraskende og kan dække over enten meget selvmotiverende elever, eller elever, der uanset lærernes krumspring ikke interesserer sig for undervisningen.	<table border="1"> <caption>Data for Question 4: Distribution of Answers</caption> <thead> <tr> <th>Score</th> <th>Number of Students</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>14</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>22</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>ved ikke</td> <td>7</td> </tr> </tbody> </table>	Score	Number of Students	1	14	2	6	3	20	4	22	5	20	ved ikke	7
Score	Number of Students																	
1	14																	
2	6																	
3	20																	
4	22																	
5	20																	
ved ikke	7																	

5	<p>Påvirker de andre elevers engagement/mangel på engagement dit eget engagement? 1 = nej, 3 = lidt, 5 = ja</p>	3,7	<p>Lidt flere elever oplever, at deres klassekammeraters engagement påvirker deres eget engagement. Dette er ikke så overraskende, eftersom man i teenageårene er meget afhængig og på virkeligt af sine kammerater.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Rating</th> <th>Number of Students</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>7</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>22</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>28</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>22</td> </tr> <tr> <td>ved ikke</td> <td>2</td> </tr> </tbody> </table>	Rating	Number of Students	1	5	2	7	3	22	4	28	5	22	ved ikke	2
Rating	Number of Students																	
1	5																	
2	7																	
3	22																	
4	28																	
5	22																	
ved ikke	2																	
6	<p>Føler du, at du bliver udfordret og lærer noget – boglige fag? 1 = nej, 3 = en gang i mellem, 5 = ja</p>	3,2	<p>15 % af eleverne oplever ikke, at de blive udfordret i deres boglige fag. Langt hovedparten krydser af ved 3 og 4, hvilket er udtryk for, at der sker læring, dog ikke altid.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Rating</th> <th>Number of Students</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>42</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td>ved ikke</td> <td>1</td> </tr> </tbody> </table>	Rating	Number of Students	1	5	2	8	3	42	4	25	5	6	ved ikke	1
Rating	Number of Students																	
1	5																	
2	8																	
3	42																	
4	25																	
5	6																	
ved ikke	1																	
7	<p>Føler du, at du bliver udfordret og lærer noget – valgfag? 1 = nej, 3 = en gang i mellem, 5 = ja</p>	3,3	<p>17 % af eleverne oplever ikke udfordringer og læring i valgfagene. Dertil kan man indvende, at der også er valgfag, hvor læringen ikke er så synlig, fx i glaskunst. Til gengæld er der flere elever, der angiver svaret 4 og 5, og dermed udtrykker større tilfredshed med udbyttet.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Rating</th> <th>Number of Students</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>11</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>33</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>28</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>ved ikke</td> <td>1</td> </tr> </tbody> </table>	Rating	Number of Students	1	4	2	11	3	33	4	28	5	9	ved ikke	1
Rating	Number of Students																	
1	4																	
2	11																	
3	33																	
4	28																	
5	9																	
ved ikke	1																	
8	<p>Svarer dit udbytte til det, du havde regnet med? 1 = nej, 3 = lidt, 5 = ja</p>	3,7	<p>For 17 % af eleverne gælder det, at udbyttet ikke svarer det det, de havde forventet. Dette resultat bør give stof til eftertanke.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Rating</th> <th>Number of Students</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>26</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>30</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>17</td> </tr> <tr> <td>ved ikke</td> <td>6</td> </tr> </tbody> </table>	Rating	Number of Students	1	3	2	4	3	26	4	30	5	17	ved ikke	6
Rating	Number of Students																	
1	3																	
2	4																	
3	26																	
4	30																	
5	17																	
ved ikke	6																	

Konklusion

Fagligt engagement på HHU er i denne undersøgelse forsøgt indkredset både kvalitativt og kvantitativt. De to undersøgelser giver anledning til nogle betragtninger og mulige fokuspunkter fremover.

For flere af de indkredsede parametre (se side 3) ser undervisningen på HHU ud til at leve op til kravene. Lærerne interesserer sig for eleveme og deres udgangspunkt for læring, de anvender deres faglige ballast til at differentiere deres undervisning, og i interviewene gav lærerne udtryk for, at de gerne vil reflektere over deres egen praksis. Eleverne oplever generelt det faglige niveau og lærernes engagement som godt (normalt til højt), hvilket fremgår af både interviews og spørgeskemaundersøgelsen.

Det som stikker ud, er den gruppe af elever, der ikke oplever at de bliver udfordret i timerne, som ikke mener, de altid lærer så meget, og som generelt ikke synes, at udbyttet på skolen svarer til deres forventninger. Disse elever kan meget vel være de samme elever, som lærerne oplever som forstyrrende og uovervejelserede, og som derfor ender "på bænken" både fysisk og mentalt. Her er grund til at stoppe op og overveje en ekstra gang, om alle pædagogiske muligheder er afprøvet.

Individuelle læringsmål og løbende evalueringer er et sted, man kan sætte ind. Hvis man vil sikre sig, at alle elever lærer noget, er det vigtigt, at man ved, hvad man skal lære, og at læreren ikke bare *tror*, men *ved*, om undervisningen har den ønskede effekt. Dette sammen med en generel tydelighed fra lærernes side om, hvad klassen skal og ikke skal – altså klasserumsledelse – kan være med til at skabe gode læringsmiljøer. Generelt er der meget få disciplinære problemer på skolen, så noget tyder på, at lærerne allerede er gode klasserumsledere.

Endelig kan man se, at det ikke er skolens faglighed, som eleverne vælger skolen for. Spørgsmålet kan være upræcist stillet, men kan i hvert fald give anledning til overvejelser i forhold til, hvordan skolen ønsker at fremstille sig selv og hvilke historier, der kan tiltrække elever. Der synes at være en diskrepans mellem skolens historie om faglighed og elevernes præferencer, når de vælger efterskole.

Litteratur

Hjemmeside om forskellige pædagogiske retninger: <http://so.systeme.dk/index.php?id=121#c203>

Publikationen: Hvad ved vi om god undervisning? Fra Dafolo:

<http://www.tangora.dafolo.dk/Filer/OnlineShop/PDF/6212%20-%20Indhold%20og%20forord.pdf>